

A szelek szárnya

„Már a nap is, lemenőben / Tüzet rakott a felhőben” – írja Arany János a csodaszarvas regéjében. „Piros az ég alja: aligha szél nem lesz” – ezt meg Petőfi kormányosa mondja a János vitézben. Apró kölkölként kezdtem figyelni az időjárást, meg a napnyugtát, most is láttam, és másnapra kelvén érezhettem is, itt a vihar. Nem először ebben az esztendőben, és vélhetően párja is lesz.

Kinéztem az ablakon. Fölsővárosból söpörte a szemetet Alsóvárosba. Először csak a kukák tetejét kóstolgatta, aztán sorra fölborította majd nem mindet, és mintha normát mértek volna rá, ki is takarította őket. Fordíthatnám úgy is a szót, most lett jó világ a kukavizitálókra. Nem kellett derékig belebukniuk az edényekbe, terítve látták a tartalmát. Mégse láttam egyet se közülük. Szemközt velünk, két „nagyközösségi” vaskuka lódult neki, és cifra táncot járva gurult ki az utca közepére. Nem páros táncot jártak, egyik a hosszú ház fölvégén ropta, a másik az alsón. Szerencsétlen autósok jól szorították a kormányt, amikor mellettük elhúztak.

Villamossal mentem a város másik végébe. A megállóban vizek találtak valami csőtörést, annak volt a legjobb, aki lenn matatott a gödörben. A jogcím nélküli támadóval szemben védve volt. Szivattyúja viszont köpte a sárga iszapot, és ki is tette a sínek partjára. Kapva kapott utána a vihar, jól megforgatta benne a kezébe eső nájlonzacsokot, és úgy vagdosta emberhez, meszelt falhoz, mindenhez, mintha szakmáiban dolgozna. A drótkerítéseket szabályosan kitapétázta rongyokkal, kampányból visszamaradt plakátportrékkal. Számolhattam a villamos belsejéből kifelé figyelve, négy kirakott szemetestől egy állt csupán, peckesen, mintha szónokolna, a másik három alázatosan leborult előtte. Ismétlődött a kép, egyszer-egyszer megfordítva is: három állt, és csak egy feküdt. Kedvem lett volna hasbeszélő dumapolitikusainkról elnevezni őket.

Visszaúton az első tapasztalás, mindjárt a kapuban: megfordult a szél. A szemét azé, aki megtermelte, elkezdte visszapostázni Fölsővárosba, ami onnan származik. A német szemétre azért nem érvényes ez a lépés, mert az porcióba van kötve, van kötve, de van kötve. Ahogy villamosunk a nagykörúthoz ért, hirtelen fékezett. Vissza is tolatott pár lépést. Kiszólt a masiniszta, faág esett a pályára, nem tudunk tovább menni. Azt gondoltam, balga észszel, vagyunk itt annyian, ha faderék lenne is azt is arrébb húznánk. Nézzünk jobbra, nézzünk balra, még a kocsik alá is beleszünk, nincsen ottan semmi. Hoppá! Nem a pályán van az ág, hanem az áramszedő előtt, és himbálódzik a szélben.

Szilajnagy eszemmel azonnal átláttam, közelebb van hazajáró buszom megállója, mint a Dugonics tér, oda kergettettem magamat. Nem is kellett többet várnom negyed óránál. Az egykori határőr-laktanya előtt nagy a csődület, hatalmas darus kocsik áll, meg még valami a csatlakozó járgányokból. Néhány mentőmellényes atyafi dirigálja a forgalmat jobbra is, balra is. Szél úrfi adta a munkát nekik is. Délután láthattam, a határba kilesve, hány földhasátorból szerzett zászlót magának, mintha tüntetni indulna. Árpád-sávos nem volt közte. Őreg este jutottam híradó elé, ott hallottam, hány kamiont borított fel az istenátka, pedig azok se papiruszból készülnek. Házfődelek, toronyborítók tanultak meg röplüni.

Mi még mindig a telet várjuk, a természet mintha a bőjti szeleket előlegezné. A hivatásos zöldbékék másnapra is folytatást jósgollgattak, de éjszakára, ideleln délen, úgy elcsöndesedett minden, mintha a béketárgyalások sikerrel jártak volna.

Mondtam az előbb, párja is lesz a viharoknak. Párja igen, szárnya azonban nem. Mert a szélnek szárnya sincsen. Ha lenne, kormányos farka is lenne, és nem menne neki mindennek. A varjak olyan kecsesen keringtek benne, mintha vitorlázó versenyen lennének. Mégis ismeri a mondás a szelek szárnyát. Erre is mondta kedves tanárunk, a nyelvnek nyelvi logikája van.

H. D.

Rácz Lajos klímakutató: Rossz időkre ötszáz évente jönnek jők

Négy évszak helyett kettő

A szokatlan szélviharok, a nyári tél miatt mindennap figyeljük az időjárás-jelentéseket. Pedig nem állnak példa nélkül a mostani extrém jelenségek – állítja a klímátörténész.

Száz év alatt nagyokat fordult az időjárásunk kereké – mondja Rácz Lajos klímátörténész. A szegedi egyetem Juhász Gyula pedagógusképző karának történelem tanszékén az időjárás és a történelem összefüggése a szakterülete.

– A múlt század elején melegebb volt az idő, ám a híradásokból az derül ki, hogy senkinek nem tűnt fel a harmincas évekig az enyhe tél. Élvezték az emberek, hogy nem kell havat lapátolni – meséli a kutató. A negyvenes évek kemény telei viszont a történelemben is beiratkoztak, gondoljunk csak a világháborúban megfagyott több százezer katonára vagy a doni katasztrófa magyar áldozataira. Negyven év óta megint masszívan melegszik az idő, mediterrán tendenciát mutat a meteorológusok modellje. Eszerint történelemmé válik az, amit a négy évszakraól megtanultunk és az időjárás két féltre egyszerűsödik: a téli félvben kevesebb csapadék hullik, eső formájában, a nyár pedig egyre forróbb és szárazabb lesz. Nem tudni meddig tart a melegebb, biztos csak a változás. Ezt a mostanában tapasztalható extrém jelenségek kísérik, mint amilyen az orkán crejú szél vagy a tavaszias tél.

– Visszatekintve kétezer esztendő időjárására, rájövünk, hogy semmi okunk a csodálkozásra. Négy-ötszáz esztendő éghajlati korszakok váltották egymást – mondja Rácz Lajos. Az első konkrét időjárási utalásokat a tájképek szolgáltatják, az 1600-as évektől kezdve levelek, naplók, naptárak, gazdálkodói feljegyzések. Később a városi tanácsok főfizikusai dokumentáltak hőmérsékletet és csapadékot. Óriás lépést az 1760-as évektől megjelenő magyar újságok jelentettek, amelyek lehozták országos levelezőhálózatuk észleléseit. Ezután húsz év sem kell, megépül az első hazai meteorológiai állomás Budán, 1843-tól jegyzi a csapadékot is.

– Szegedet és környékét két ezer év alatt négy és fél klímaváltozás jellemezte – erősíti meg a klímakutató, hogy szűkebb környeze-

ASZÁLYÉRT ÉGETTEK MEG

■ Az 1728-as nagy szegedi boszorkányperben tizenhárom embert égettek meg. Egyiküket, a nyolcvankét éves Rózsa Dániel korábbi főbíróért ítélték el, mert az ördöggel cimborált. A vádirat szerint azért győzött Szegedet hét aszályos év, mert Rózsa eladta a törököknek a harmatot, az esőt és a havat. A történészek szerint az szúrhatott szemet a környezetének, hogy feleséggel vett egy harminc évvel ifjabb asszonyt.

Fagyaltszezon? Szegeden a napsütötte helyeken az idén már 20 fok fölé is felkúszott a hőmérő higanyszála

Fotó: Schmidt Andrea

tünk hasonlít a nagy európai átlaghoz. Mediterrán római korról kezdődött az időszámításunk, az első négy évszázadban virágzott a pannon szőlőtermesztés, nem fagyott be a Duna, a rómaiak hidat építettek a medrébe a Vaskapu-szorosnál.

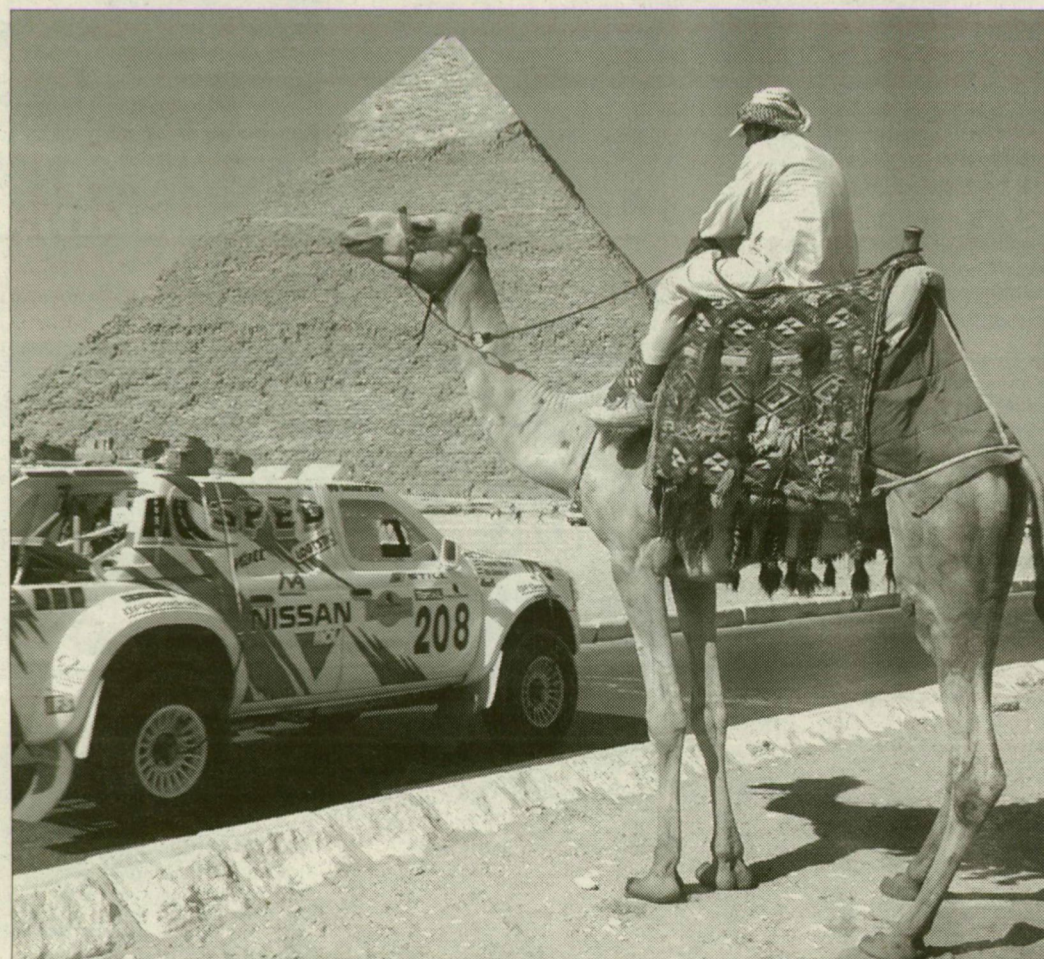
Jó időre rossz járt: félezer évnyi hűvös szárazság következett, nehéz volt a megélhetés – állítja Rácz Lajos. Ennek is köszönhető, hogy a népvándorlások utolsó hullámával megérkeztek a magyarok a Kárpát-medencébe. Újabb csaknem ötszáz esztendő tel el kedvező éghajlattal, kialakult a középkori Európa erdősegek-

kel, megyéni tisztásokkal. Az 1350-es években kezdődött és az 1800-as évek végén zárult le a harmadik teljes szakasz: a kis jégkorszak hűvös átlaghőmérséklettel, szélsőségekkel. A hideg időt a magyar történelem viharai tetézték: benyomultak a török seregek, aztán a német császári hadak. Gazdasági hanyatlást hozott, válságreformokra sarkalta a birtokos nemeseket, jött a reformkor, majd 1848-ban a forradalom. A huszadik századtól ismét jó idők járnak, ez a bizonyos negyedik klímaváltozás tart a mai napig.

DOMBAI TÜNDE

A terrorizmus átírja az egzotikus üdülőhelyek népszerűségét

Elriasztott utasok – Egyiptom a legnagyobb vesztes

Az egyiptomi gízai piramisokat nemcsak a turisták látogatják, évről évre mellettük halad el a nemzetközi raliverseny is

Fotó: MTI/AP/Amr Nabil

Az elmúlt években több népszerű turistacélpont vált egyben a terroristák célpontjává is. A véres merényletek elriasztják a szegedi utasokat is, ha megismétlődnek, hatásuk éveken át érzékelhető. Az utóbbi időszak legnagyobb vesztese Egyiptom, de Törökország és Thaiföld iránt is csökkent az érdeklődés.

A szegediek utazási kedvére, szokásaira is hatással van a terrorfenyegetettség. Próány Gyula, a Proko Travel ügyvezetője szerint az egy hónappal ezelőtti thaiföldi robbantás után – amelyben magyarok is megsérültek – például érezhetően visszaesett a kereslet a dél-kelet ázsiai ország iránt. A terrorizmus hatásának esett áldozatul Egyiptom is: a rendszeres merényletek miatt már tartósnak mondható a mintegy húsz százalékkal csökkent az érdeklődés iránta. Egyiptom helyett egyre többen választják az eddig biztonságos Tunéziát – noha ott nem annyira kellemes a környezet, mint az ókori kultúrájáról híres államban. A másik új kedvencé a gazdag arab ország, Dubai vált.

Érezhetően kevesebb egyiptomi utat adnak el a szegedi Malév Air Toursnál is, de Juhász Csilla irodavezetője szerint ebbe a körbe Törökország is beletartozik. A tavalyi merényletek riasztó hatása nyári szezonukra ugyan rányomta a bélyegét, de mint mondta, a családok számára olcsón kínált luxus fedelteti az utasok félelmét – idén már újra felkapotná válhat az ország. Nem így Izrael, ahová régebben még indítottak csoportokat, mostanában azonban már nagyon kevesen vállalnák a kockázatot, így lemondtak a bibliai földre szervezett utakról. Egyiptommal kapcsolatban a vezető megjegyezte: akit az ottani kultúra érdekel nem igazán foglalkozik a veszéllyel, utazik. Aki csak „valami meleg helyre” akar eljutni, inkább többet fizet, de nem választja Egyiptomot.

A Törökország és Egyiptom iránti érdeklődés

csökkenéséről számoltak be a Z(s)epplin utazási irodában is. Hozzátejték: a terrortámadások negatív hatása legfeljebb egy évig érzékelhető – ha nem ismétlődik. Ha a terroristák rendszeresen megerősítik a „veszélyes ország” képét, hosszú időbe telik, mire újra eladhatóvá válik egy oda szervezett út. Az indonéziai Balira induló útjaik például kategóriájukhoz képest meglepően olcsók, még sincs érdeklődő – talán mert még mindig elevenen él az emberekben a szigeten történt, több száz áldozatot követelő két merénylet.

Demeter Attila, a szegedi Gold Sun Travel ügyvezetője úgy látja, a merényletek keltette félelemhullámok egyre gyorsabban csillapodnak, az emberek ugyanis belátták: a nemzetközi terrorizmus elől nem lehet elbújni. Azt mondja, a szállodák többségét jól őrzik, és a nagyrészt turizmusból élő országok helyi hatóságai is egyre jobban odafigyelnek az utasok biztonságára. Azt ajánlja: utazás előtt fontoljuk meg a külügyi honlap javaslatait, a helyszínen pedig tartsuk be az idegenvezetők tanácsait.

T. R.

FIGYELMEZTET A KÜLÜGY

■ Az utóbbi években számos terrortámadás történt addig népszerű, egzotikus turistacélpontnak számító országokban, üdülőhelyeken. A Külügyminisztérium honlapjára folyamatosan új országok kerülnek fel mint fokozott biztonsági kockázatú térségek. Ide sorolták többek között Egyiptomot, Indonézia bizonyos részeit, Izraelt, Jordániát, Kenyát és Thaiföld egyes területeit. A nemzetközi terrorizmus tapasztalásához persze Európát sem kell elhagyni – mutatja a több száz áldozattal járó londoni és madridi merénylet.